

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет медичний

Кафедра сімейної медицини та поліклінічної терапії

**Силабус навчальної дисципліни
«Менеджмент діабету в практиці сімейного лікаря»**

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3,0 кредити. Вибіркова дисципліна. Семестри: XI – XII. 6 рік навчання.
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра сімейної медицини та поліклінічної терапії Одеса, вул. Пішонівська, 1, Приміщення бази кафедри сімейної медицини та поліклінічної терапії, 5 поверх.
Викладач (-і)	Доцент: к.мед.н. Циунчик Ю.Г., PhD Лагода Д.О., PhD Бажора Я.І. Асистенти:, Назарян В.М.,
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Данильчук Галина Олександрівна, завуч кафедри 097 305 4035 Циунчик Юлія Геннадіївна, відповідальна за організаційно-виховну роботу зі здобувачами на кафедрі 050 333 5888 E-mail: galina.danylchuk72@gmail.com Очні консультації: з 14.00 до 17.00 кожного четверга, з 9.00 до 14.00 кожної суботи Онлайн - консультації: з 16.00 до 18.00 кожного четверга, з 9.00 до 14.00 кожної суботи. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджери Viber або Telegram (через створені у Viber або Telegram групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни – особливості оцінки факторів ризику розвитку цукрового діабету 2 типу, принципів його діагностики, лікування, можливості розвитку ускладнень та розробки заходів щодо їх запобігання.

Пререквізити і постреквізити дисципліни (місце дисципліни в освітній програмі)

Пререквізити: українська мова (за професійним спрямуванням), іноземна мова (за професійним спрямуванням), латинська мова та медична термінологія, медична та біологічна фізика, анатомія людини, гістологія, фізіологія, безпека життєдіяльності;

патоморфологія, патофізіологія, фармакологія, кардіологія, ендокринологія.

Постреквізити: загальна практика – сімейна медицина, внутрішня медицина, кардіологія, гастроентерологія, ендокринологія, інфекційні хвороби, епідеміологія та принципи доказової медицини, анестезіологія та інтенсивна терапія, екстрена та невідкладна медична допомога.

Мета дисципліни: поглиблення, розширення й конкретизація здобувачем вищої освіти знань та формування елементів професійних компетентностей у галузі ендокринології, зокрема щодо суті цукрового діабету 2-го типу, етіопатогенезу, факторів ризику, тактики ведення пацієнта при гострих та хронічних ускладненнях, підходів до діагностики та призначення цукрознижувальної терапії з метою досягнення компенсації вуглеводного обміну, підтримки нормальної маси тіла та профілактики специфічних ускладнень діабету.

Завдання дисципліни:

1. Удосконалення вмінь та навичок діагностики порушень вуглеводного обміну та його ускладнень.
2. Розширення знань щодо немедикаментозного лікування хворих, які живуть із цукровим діабетом.
3. Удосконалення навичок правильного підбору цукрознижувальної терапії для досягнення компенсації вуглеводного обміну та профілактики ускладнень.
4. Поглиблення знань відносно своєчасного попередження виникнення гострих та профілактики хронічних ускладнень цукрового діабету 2-го типу.
5. Розширення знань щодо ролі сімейного лікаря у веденні пацієнтів із цукровим діабетом.

Очікувані результати:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

Знати:

- етіопатогенез та фактори ризику розвитку цукрового діабету 1-го та 2-го типу
- основні клініко-інструментальні та лабораторні методи дослідження для виявлення цукрового діабету 1-го та 2-го типу
- діагностичні критерії для постановки діагнозу цукрового діабету 1-го та 2-го типу
- ознаки та принципи діагностики гострих та хронічних ускладнень цукрового діабету 2-го типу
- принципи лікування та профілактики цукрового діабету 1-го та 2-го типу
- принципи призначення інсулінотерапії хворому на цукровий діабет 2-го типу

Вміти:

- діагностувати цукровий діабет 1-го та 2-го типу та скласти план обстеження хворого
- проводити диференційну діагностику між цукровим діабетом 1-го та 2-го типу
- провести диференційну діагностику різних невідкладних станів при цукровому діабеті 2-го типу
- визначати тактику ведення хворого та надавати екстрену медичну допомогу при невідкладних станах, необхідність у госпіталізації
- складати план лікування хворого на цукровий діабет 1-го та 2-го типу
- уміти застосовувати засвоєні знання в клінічній ситуації
- вести медичну документацію

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми і методи навчання

Дисципліна буде викладатися у формі практичних занять (30 аудиторних годин); організації самостійної роботи здобувача (60 годин).

Методи навчання: бесіда, рольові ігри, вирішення клінічних ситуаційних задач, тестів, обговорення принципів роботи з різними видами глюкометрів, самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійна робота з банком тестових завдань.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Цукровий діабет 2-го типу: епідеміологія, етіологія, патогенез та класифікація

Визначення цукрового діабету 2-го типу. Епідеміологія діабету в світі, прогноз захворюваності. Етіологія і патогенез цукрового діабету. Цукровий діабет 2-го типу: роль генетичної схильності, ожиріння, зовнішніх факторів ризику. Інсулінорезистентність та порушення секреції інсуліну. Сучасна класифікація цукрового діабету згідно з Американською діабетичною асоціацією та Всесвітньою організацією охорони здоров'я.

Тема 2. Клініка, діагностика та диференційна діагностика, скринінг цукрового діабету 2-го типу

Основні клінічні симптоми цукрового діабету. Діагностика цукрового діабету. Скринінг цукрового діабету 2-го типу та тестування на наявність факторів ризику захворювання. Критерії діагностики цукрового діабету та інших категорій гіперглікемії. Додаткові методи дослідження. Диференційна діагностика цукрового діабету 2-го типу з іншими захворюваннями.

Тема 3. Цукровий діабет 1-го типу: епідеміологія, етіологія, патогенез та класифікація

Визначення цукрового діабету 1-го типу. Епідеміологія діабету в світі, прогноз захворюваності. Етіологія і патогенез цукрового діабету. Цукровий діабет 1-го типу: роль генетичної схильності, ожиріння, зовнішніх факторів ризику. Інсулінорезистентність та порушення секреції інсуліну. Сучасна класифікація цукрового діабету згідно з Американською діабетичною асоціацією та Всесвітньою організацією охорони здоров'я.

Тема 4. Клініка, діагностика та диференційна діагностика, скринінг цукрового діабету 1-го типу

Основні клінічні симптоми цукрового діабету. Діагностика цукрового діабету. Скринінг цукрового діабету 1-го типу та тестування на наявність факторів ризику захворювання. Критерії діагностики цукрового діабету та інших категорій гіперглікемії. Додаткові методи дослідження. Диференційна діагностика цукрового діабету 1-го типу з іншими захворюваннями.

Тема 5. Модифікація способу життя хворих на цукровий діабет, як метод компенсації захворювання та профілактики ускладнень і поліпшення прогнозу

Менеджмент діабету. Модифікація способу життя хворих на цукровий діабет 1-го та 2-го типу, а саме фізична активність, збалансоване харчування, контроль маси тіла та відмова від поганих звичок. Глікемічні цілі при діабеті.

Тема 6. Лікування цукрового діабету 2-го типу та показання до переходу на інсулінотерапію. Методи контролю рівня глюкози в крові

Алгоритм лікування цукрового діабету 2 типу. Медикаментозна терапія: сучасні препарати для лікування цукрового діабету 2-го типу, механізм їх дії, особливості застосування та протипоказання. Показання до інсулінотерапії. Моніторинг рівня глюкози

в крові. Глюкометр та правила роботи з ним. Сучасні методи контролю рівня глюкози в крові

Тема 7. Гострі ускладнення цукрового діабету 2-го типу, їх лікування та профілактика

Гострі ускладнення цукрового діабету 2-го типу. Кетоацидотичні стани з діабетичною (гіперкетонемічною) комою. Особливості їх перебігу, симптоми та диференційна діагностика, методи діагностики та лікування. Гіперосмолярна (неацидотична) діабетична кома. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційний діагноз, лікування. Гіпоглікемічна кома, гіпоглікемічні стани. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування.

Тема 8. Хронічні ускладнення цукрового діабету 2-го типу, їх лікування та профілактика

Хронічні ускладнення цукрового діабету. Мікро- та макросудинні ускладнення цукрового діабету 2-го типу. Діабетична нефропатія, клініка, диференційний діагноз, діагностика, лікування та профілактика. Діабетична ретинопатія: стадії процесу, діагноз, профілактика та лікування. Діабетична нейропатія, класифікація, клініка, діагностика та лікування. Діабетична стопа: класифікація, діагностика, лікування. Прогноз цукрового діабету 2-го типу

Тема 9. Роль сімейного лікаря у веденні пацієнтів з цукровим діабетом 1-го та 2-го типу.

Особливості ведення пацієнтів з цукровим діабетом 1-го та 2-го типу сімейним лікарем. Поняття реімбурсації лікарських засобів для лікування хворих на цукровий діабет. Виписування цукрознижуючих препаратів за програмою «Доступні ліки». Показання до направлення пацієнта з цукровим діабетом 1-го та 2-го типу до вузьких спеціалістів.

Тема 10. Психологічні аспекти у веденні пацієнтів, які живуть із хронічним захворюванням, а саме з цукровим діабетом.

Психологічні передумови виникнення захворювань ендокринної системи, а саме цукрового діабету. Психологічна характеристика осіб, хворих на цукровий діабет 2-го типу. Скринінгові анкети щодо «якості життя» осіб, хворих на цукровий діабет 2-го типу. Особливості психологічного ведення хворих на цукровий діабет 2-го типу.

Тема 11. Основні принципи інсулінотерапії.

Характеристика основних препаратів інсуліну. Показання та протипоказання до інсулінотерапії. Класифікація препаратів інсуліну ультракороткої, короткої, проміжної та тривалої дії, аналоги інсуліну. Режим інсулінотерапії.

Тема 12. Загальні правила інсулінотерапії.

Принципи старту інсулінотерапії. Техніка ін'єкцій інсуліну. Типові помилки інсулінотерапії. Підбір правильної дози інсуліну. Правила корекції дози інсуліну. Схеми титрації різних інсулінів при цукровому діабеті 2-го типу.

Тема 13. Ускладнення інсулінотерапії.

Ускладнення інсулінотерапії: гіпоглікемічні стани, алергія на інсулін, постін'єкційні ліподистрофії, інсулінорезистентність, хронічне передозування інсуліну (синдром Сомоджі), інсулінові набряки та їх профілактика.

Тема 14. Сучасні пристрої для інсулінотерапії.

Пристрої для введення інсулінів. Правила їх користування. Інсулінова помпа: переваги та недоліки. Правила користування. Прилади для моніторингу глікемії.

Тема 15. Міфи, пов'язані з інсуліном.

Міфи та фобії, які виникають у пацієнтів на початку лікування інсуліном. Методи їх розвінчання сімейним лікарем.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Уніфікований клінічний протокол первинної та спеціалізованої медичної допомоги цукровий діабет 2 типу у дорослих // Наказ МОЗ № 1300 від 21.07.2024 р. https://moz.gov.ua/storage/uploads/b30256fd-30e1-470b-8870-691fe4e2e14a/dn_1300_24072024_dod.PDF
2. Фармакотерапія ендокринних захворювань. Книга 1: Цукровий діабет та його ускладнення ; Автор: Большова О.В., Тронько М.Д., Ховака В.В. ; Видавничий дім «Медкнига», 2022 – 164 с
3. Актуальні підходи до лікування хворих на цукровий діабет : навч. посіб. для студентів, лікарів-інтернів терапевтів, ендокринологів та лікарів заг. практики / Л. В. Журавльова, О. М. Кривоносова. - Київ : Медкн., 2019. - 143 с.
4. Аметов А.С. Сахарный диабет 2 типа. Проблемы и решения. - ГЭОТАР-Медиа.- 2018. – 1032 с.
5. Ендокринологія: підручник для студ. вищих мед. навч. закладів / [П. М. Боднар, Ю. І. Комісаренко, Г. П. Михальчишин та ін.] ; за ред. Ю. І. Комісаренко, Г. П. Михальчишин. – 5- те вид, оновл. та доповн. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – 536 с.: іл. ISBN 978-966-382-821-3

Додаткова:

1. Медицина за Девідсоном: принципи і практика: 23-є видання: у 3 томах. Том 2 / за ред. Стюарта Г. Ралстона, Яна Д. Пенмана, Марка В.Дж. Стрекена, Річарда П. Гобсона. – ВСВ «Медицина», 2021. – 778 с.
2. Актуальні питання ендокринології у практиці сімейного лікаря. Вороненко Ю.В., Шекера О.Г. – Видавничий дім: Заславський О.Ю., 2019. – 132
3. Настанова 00486. Діабет: визначення, диференційна діагностика і класифікація [Електронний ресурс] / Hannele Yki-Järvinen, Tiinamaija Tuomi. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://guidelines.moz.gov.ua/documents/3323>
4. Настанова 00488. Лікування і спостереження при діабеті 2 типу [Електронний ресурс] / Hannele Yki-Järvinen. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://guidelines.moz.gov.ua/documents/3325>

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи поточного контролю: усне опитування, тестування, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: залік

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
 - методи: опитування, вирішення ситуаційної клінічної задачі
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
2. Оцінка практичних навичок та маніпуляцій з теми заняття:
 - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
3. Оцінювання роботи із пацієнтом з теми заняття:
 - методи: оцінювання: а) комунікативних навичок спілкування з пацієнтом та його батьками, б) правильність призначення та оцінки лабораторних та інструментальних досліджень, в) дотримання алгоритму проведення диференціального діагнозу, г) обґрунтування клінічного діагнозу, д) складання плану лікування;
 - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, впевнено демонструє знання під час інтерпретації даних лабораторних досліджень, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«4»	Здобувач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, під час інтерпретації даних лабораторних досліджень робить деякі помилки, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, під час інтерпретації даних лабораторних досліджень робить суттєві помилки.
«2»	Здобувач погано володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної клінічної задачі, в інтерпретації даних лабораторних досліджень.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200

Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

Можливість і умови отримання додаткових (бонусних) балів: не передбачено.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна робота передбачає підготовку до практичних занять.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-наушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, оцінки на занятті, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізнь

Форма одягу: медичний халат, який повністю закриває верхній одяг, або лікарська піжама, шапочка, маска, змінне взуття.

Обладнання: зошит, ручка.

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються.

Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.